

Vergaderjaar 2022–2023

36 200

Nota over de toestand van 's Rijks Financiën

Nr. 183

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 juni 2023

Voor u ligt de tweede voortgangsrapportage over de uitvoering van de Subsidieregeling bekostiging plafond energietarieven kleinverbruikers 2023 (CEK23), ook wel bekend als het prijsplafond voor energie. Zoals toegezegd in de eerste voortgangsrapportage¹ van 31 maart 2023, wordt u elk kwartaal geïnformeerd over de uitvoering van het prijsplafond voor 2023. In deze voortgangsrapportage informeer ik u ook over de voortgang van de tijdelijke tegemoetkoming blokaansluitingen (TTB).

Stand van zaken energiemarkt

De stand van zaken ten aanzien van de energiemarkt is veranderd ten opzichte van een jaar geleden: de energieprijzen zijn lager en er is weer een aanbod aan vaste energiecontracten, ook met tarieven onder die van het prijsplafond. Consumenten hebben een ruime keuze tussen verschillende energiecontracten. Het aanbod aan vaste energiecontracten met een looptijd van 12 maanden is met ruim 50% verhoogd. Ook groeit het aantal energieleveranciers dat vaste contracten met een langere looptijd aanbiedt.² Ik vind het een belangrijke positieve ontwikkeling dat consumenten in Nederland weer kunnen kiezen voor prijszekerheid door contracten voor langere tijd af te sluiten. Het wegvallen van dat aanbod was, naast de stijging in de prijzen zelf, een belangrijke reden om het prijsplafond in te stellen om de consument toch een bepaalde mate van zekerheid te geven over de maximale hoogte van de prijs in 2023. Nu het aanbod verbreed is, kunnen consumenten ook na 2023 de afweging maken of ze, tegen de tarieven die worden aangeboden op de markt, voor langjarige zekerheid willen kiezen.

¹ Kamerstuk 36 200, nr. 179.

² <https://www.acm.nl/nl/publicaties/nieuwe-regels-acm-stimuleren-aanbod-vaste-contracten-weer-ruime-keuze-voor-consument>.

Stand van zaken uitvoering prijsplafond

In de bijlage staan de belangrijkste cijfers weergegeven wat betreft de ontwikkeling van de voorschotbedragen elektriciteit en gas onder het prijsplafond. Deze bedragen dalen wanneer de tarieven lager worden en er minder subsidie wordt aangevraagd.

Voor elektra en gas is door de leveranciers voor het tweede kwartaal van 2023 een voorschotbedrag van totaal € 874,7 miljoen aangevraagd. Dat is een daling van 68,5% ten opzichte van het voorschotbedrag in het eerste kwartaal van 2023.

Dit is terug te zien in de sterke daling van het aantal aansluitingen waarop het prijsplafond van toepassing is. Waar het plafond in de eerste maanden van het jaar op de meerderheid van de huishoudens van toepassing was, is dat nu voor ongeveer de helft van de huishoudens het geval: 49% van de elektriciteitsaansluitingen en 59% van de gasaansluitingen hebben in de maand juni nog een contracttarief boven de € 1,45 per m³ gas en/of € 0,40 per kWh en profiteren daarmee van het prijsplafond. De resterende aansluitingen hebben contracttarieven onder deze grenzen.

In de voorlopige cijfers voor de maand juli is er een substantiële verdere daling zichtbaar in de totale hoogte van de door deze leveranciers aangevraagde voorschotbedragen. Een aantal kleinere leveranciers heeft ervoor gekozen om tijdelijk geen voorschotaanvragen in te dienen. Zij geven daarmee hun recht op subsidie niet op.

In totaal is er door leveranciers vanaf januari tot en met juni € 3.545 miljoen aan voorschotbedragen aangevraagd, waarvan RVO € 3.435 miljoen heeft toegekend. Bij de augustusbesluitvorming wordt conform de begrotingscyclus de raming geactualiseerd.

Warmteleveranciers krijgen hun voorschot per kwartaal, omdat het aantal warmteaansluitingen doorgaans weinig wijzigt. Omdat het aantal aansluitingen en de tarieven zeer beperkt wijzigen gedurende een jaar, wordt het toegekende voorschot in vier gelijke delen uitbetaald. Het gevraagde voorschotbedrag voor warmte is daardoor in het tweede kwartaal gelijk aan dat in het eerste kwartaal (€ 94,0 miljoen euro).

Handhaving door RVO op de subsidievoorwaarden: één leverancier voldoet niet

Iedere leverancier die een aanvraag doet onder het prijsplafond, is verplicht om binnen vier maanden een accountantsrapport van feitelijke bevindingen over de getrouwheid van de aanvraag te verstrekken. RVO ziet toe op het nakomen van de subsidieverplichtingen die in de regeling worden gesteld. Daarnaast wordt, indien nodig, aanvullende informatie opgevraagd over de aanvraag, om zeker te stellen dat deze aan de vereisten van de subsidieregeling voldoet. Indien onregelmatigheden worden geconstateerd, kan een rapport van feitelijke bevindingen door een accountant worden gevraagd.

Op grond de regeling vragen de 62 elektriciteit- en gasleveranciers maandelijks een subsidievoorschot aan voor het verschil tussen hun actuele gemiddelde contracttarieven en het prijsplafondtarief. Omdat de gemiddelde contracttarieven in de markt in de afgelopen maanden sterk zijn gedaald, is het voorschot dat RVO uitkeert aan leveranciers ook sterk gedaald. RVO heeft echter gesignaleerd dat voor één energieleverancier de cijfers significant van dit patroon afwijken. RVO heeft daarom sinds januari aanvullende vragen aan deze leverancier gesteld, een bedrijfs-

bezoek afgelegd en in april een verplichting opgelegd om een additioneel rapport van feitelijke bevindingen van een accountant aan te leveren.

De leverancier heeft dat naar bevinding van RVO tot op heden niet voldoende en volledig gedaan. RVO schort daarom per 23 juni het eerstvolgende voorschot van juni op en heeft dit gecommuniceerd aan de leverancier. RVO heeft dit besluit gelijktijdig aan mij en aan de ACM gemeld. Omdat gerede twijfel is ontstaan over de waarheidsgetrouwheid van het aangeleverde accountantsproduct zal, op advies van RVO, mijn departement de ADR vragen om een review uit te voeren op dit accountantsproduct. De leverancier is nu aan zet om met een volledig accountantsproduct te onderbouwen dat hij aan de eisen van de regeling voldoet. Hierna kan de uitbetaling van de voorschotten worden hervat.

RVO ziet toe op de naleving van de subsidievoorwaarden om een doelmatige en verantwoorde besteding van de middelen te kunnen borgen. Uiteraard houd ik de situatie de komende tijd nauwlettend in de gaten en zal ik de Kamer bij nieuwe ontwikkelingen hierover informeren.

Brutomarge toets voor nieuwe toetreders op de energiemarkt

In de eerste voortgangsrapportage van het prijsplafond heb ik uw Kamer geïnformeerd over het feit dat er nog geen passend en juridisch houdbaar alternatief was gevonden voor de margetoets voor nieuwe energieleveranciers. Afgesproken is dat deze energieleveranciers een voorstel zouden doen voor een gedragen, passend en juridisch houdbaar alternatief. Tot op heden is dit niet gebeurd. Ik sta ervoor open om dit gesprek te voeren met de energieleveranciers en zal uw Kamer informeren als er concrete ontwikkelingen zijn op dit punt.

Stand van zaken Tijdelijke tegemoetkoming blokaansluitingen

Sinds 25 april 2023 is de regeling Tijdelijke Tegemoetkoming Blokaansluitingen (TTB) opengesteld voor aanvragen. De TTB is bedoeld om bewoners achter blokaansluitingen voor elektriciteit en warmte een tegemoetkoming te bieden voor de hoge energiekosten in 2023, omdat deze doelgroep te weinig of geen voordeel geniet van het prijsplafond. Net als bij het prijsplafond vragen bewoners de subsidie niet zelf aan. Dit gebeurt door de contracthouder van de desbetreffende blokaansluiting(en). De regeling wordt uitgevoerd door de Belastingdienst.

In totaal worden er 50.000 aanvragen voor de TTB verwacht, waarvan 40.000 aanvragen voor afzonderlijke blokaansluitingen en 10.000 zogenaamde «bulkaanvragen». Het aantal aanvragen tot nu toe blijft echter achter bij de verwachting.

In totaal zijn er tot en met 20 juni 4570 aanvragen ingediend voor de TTB bij de Belastingdienst. Op 16 juni zijn de eerste beschikkingen verstuurd. De Belastingdienst zal binnen twee weken van de beschikkingsdatum overgaan tot uitbetaling van de subsidie. De aanvragers dienen binnen twee weken na het ontvangen van de beschikking de bewoners daarover in te lichten, waarbij ook aangegeven moet worden hoe de tegemoetkoming met de energiekosten van de bewoners wordt verrekend. Daarbij dient aangesloten te worden bij de in 2023 geldende systematiek voor het in rekening brengen van de energiekosten bij bewoners. In veel gevallen zal dit neerkomen op een verrekening van de tegemoetkoming met het maandelijkse voorschotbedrag dat bewoners betalen voor hun energie.

De tot nu toe binnengekomen aanvragen bedragen hoofdzakelijk aanvragen voor afzonderlijke blokaansluitingen. Zeer binnenkort is het

voor contracthouders van meerdere blokaansluitingen mogelijk om voor minimaal 10 blokaansluitingen een bulkaanvraag in te dienen. Deze route is met name geschikt voor institutionele aanvragers, zoals professionele beheerders en woningbouwcorporaties. De verwachting is dat, als deze route goed werkt, het aantal vragen aanzienlijk toe gaat nemen. De Belastingdienst geeft aan het aantal binnengekomen aanvragen tot nu toe goed aan te kunnen. De werving van aanvullend personeel voor de uitvoering gaat in de tussentijd wel door.

De applicatie van het Kadaster die bewoners in staat stelt om te controleren of er een subsidieaanvraag voor hun blokaansluiting is ingediend en of deze is goedgekeurd, gaat zo spoedig mogelijk live. De applicatie versterkt de informatiepositie van bewoners, die aan de hand van deze gegevens contracthouders kunnen aansporen om een subsidieaanvraag te doen of om de uitgekeerde subsidie juist te verrekenen.

De hoogte van de tegemoetkoming is gebaseerd op het gemiddeld ondervonden nadeel van bewoners doordat ze niet of onvoldoende profiteren van het prijsplafond. Het bedrag wordt per halfjaar bepaald, zodat rekening gehouden wordt met de ontwikkeling van de relevante energieprijzen. De bedragen zijn als volgt:

- Voor het eerste halfjaar zijn de bedragen € 786,45 en € 731,13 voor warmte en elektriciteit bij zelfstandige eenheden, en € 329,28 en € 307,63 bij onzelfstandige eenheden. De bedragen voor elektriciteit zijn inclusief de gemiste compensatie voor november en december 2022.
- Voor het tweede halfjaar worden de bedragen bepaald op basis van de verwachte tarieven in juli, met een minimum van € 276,76 en € 183,92 voor zelfstandige eenheden, en € 116,18 en € 77,33 voor onzelfstandige eenheden, voor respectievelijk gas en elektriciteit.

Indien aanvragers een positieve beschikking ontvangen voor 1 augustus 2023, wordt het voorschot in twee termijnen uitgekeerd. Daarbij wordt het eerste voorschot uitgekeerd binnen twee weken na het versturen van de beschikking en het tweede voorschot binnen twee weken na 1 augustus. Bij een positieve beschikking na 31 juli wordt het gehele voorschot in één keer uitgekeerd. De totale kosten van de regeling zijn ten tijde van de publicatie geraamd op € 861,3 mln. Deze raming zal uiterlijk in het najaar worden herijkt.

Mocht het aantal aanvragen ondanks het beschikbaar komen van de bulkroute en de lancering van de applicatie van het Kadaster achterblijven bij de verwachting, dan zal ik daarover met de relevante stakeholders het gesprek aangaan om ervoor zorg te dragen dat tegemoetkoming bij zoveel mogelijk bewoners terechtkomt.

Update over traject 2024

De Kamer is op 28 april 2023 geïnformeerd over de verkenning van maatregelen voor gerichte compensatie van huishoudens die kwetsbaar zijn voor hoge energieprijzen in 2024.³ Een aantal maatregelen is afgefallen omdat ze onvoldoende doelmatig of onhaalbaar zijn. Tijdens de augustusbesluitvorming zal op basis van de laatste koopkrachtprognose van het CPB, de ontwikkeling van het aanbod van vaste contracten en de energieprijzontwikkeling worden besloten of de overgebleven gerichte maatregelen in 2024 worden ingezet. Om te voorkomen dat maatregelen niet uitvoerbaar zijn bij besluitvorming in augustus, is het kabinet begonnen met de technische voorbereiding van maatregelen die meer tijd

³ Kamerstuk 36 200, nr. 182.

vergen. Dit geldt bijvoorbeeld voor een verlenging van het prijsplafond. In samenwerking met de RVO en Energie-Nederland wordt deze maatregel verder uitgewerkt. Hierbij wordt in kaart gebracht wat hiervoor nodig is t.b.v. de besluitvorming in augustus.

Een verlenging van het prijsplafond betekent ook dat er opnieuw een oplossing moet komen voor huishoudens achter een blokaansluiting. Hiervoor geldt in 2023 de Tijdelijke Tegemoetkoming Blokaansluitingen, maar deze regeling is nadrukkelijk alleen bedoeld voor 2023, en kan niet zonder herbeoordeling door het kabinet worden verlengd. Hierbij moeten de kosten, de uitvoerbaarheid en de risico's van deze regeling opnieuw worden gewogen.

Relatie tussen prijsplafond en tijdelijke Europese regels rond staatssteun

De mogelijkheid tot verlenging van een prijsplafond voor alle kleinverbruikers in 2024 is verder afhankelijk van de eventuele voortzetting door de EU van een tijdelijke uitzondering op de Elektriciteitsrichtlijn en het staatssteunregime om een dergelijke prijsregulering en -subsiëring toe te staan. Het huidige speciale regime loopt eind 2023 af. Ook bij voortzetting van dit regime in enigerlei vorm waarbij alle kleinverbruikers (waaronder bedrijven) een tegemoetkoming krijgen, is opnieuw toestemming van de Commissie voor een prijsplafond in 2024 nodig. De Europese Commissie zal op korte termijn, mede ten aanzien van dit type staatssteun aan kleine en middelgrote ondernemingen, haar algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV) wijzigen.

Daarnaast heeft de Commissie op 24 mei aan alle lidstaten de aanbeveling gedaan om generieke steunmaatregelen voor energieprijzen af te bouwen in 2023.⁴ Dit maakt de mogelijkheid tot verlenging onzeker.

De Minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/qanda_22_7082.

Bijlage 1:**Overzicht voorschotten elektriciteit en gas tot en met juni 2023⁵**

Gegevens	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni
Percentage kleinverbruik-aansluitingen waarvoor een subsidieaanvraag is ingediend	99,9%	99,0%	99,4%	99,5%	99,6%	99,6%
Percentage kleinverbruik-aansluitingen met een contract-tarief boven het prijsplafond	70,0%	71,3%	71,7%	65,1%	61,3%	53,9%
Aantal subsidieaanvragen ontvangen	62	59	59	59	58	53
Aantal subsidieaanvragen nog in behandeling	0	1	1	2	2	9
Subsidievoorschot bedrag aangevraagd	€ 947 mln.	€ 926 mln.	€ 822 mln.	€ 366 mln.	€ 287 mln.	€ 195 mln.
Subsidievoorschot bedrag toegekend	€ 927 mln.	€ 910 mln.	€ 802 mln.	€ 337 mln.	€ 280 mln.	€ 179 mln.
Subsidievoorschotbedrag per kleinverbruikersaansluiting boven het plafond – elektriciteit	€ 60,93	€ 59,81	€ 51,59	€ 22,88	€ 20,07	€ 14,92
Subsidievoorschotbedrag per kleinverbruikersaansluiting boven het plafond – gas	€ 115,15	€ 112,53	€ 99,27	€ 46,87	€ 42,59	€ 29,83

⁵ Deze bedragen zijn exclusief de tegemoetkomingen voor blokaansluitingen.